ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

Administrative Skills in the 21st Century under Phatthalung Primary Educational Service Area Office 1

[1*]**ปฐวี แสงชาตรี** Patawee Sangchatree
[2**]**นวรัตน์ ไวชมภู** Navarat Waichompu
[3***]**จรัส อติวิทยาภรณ์** Jaras Atiwithayaporn
[1]โรงเรียนวัดเขาอ้อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
[1]Watkhaoao School Educational Service Area Office 1
[2,3]คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
[2,3]Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University
[*]First author, e-mail: khom2538@gmail.com
Corresponding author, e-mail: [**]navarat.w@yru.ac.th [***]jarus_a@hu.ac.th

Received June 11, 2026; **Revised** August 8, 2026; **Accepted:** September 30, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) เปรียบเทียบทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามตัวแปร ขนาดของสถานศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และ 3) ศึกษาแนวทางการการพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 รูปแบบที่ใช้ในการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวน 113 โรง และผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคือ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 71 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพคือ ผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาพัทลุงเขต 1 โดยคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยใช้แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น .985 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมตราฐาน ค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์การทำงาน พบว่าไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า (1) ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถคิดเชิงระบบและสร้างแนวทางที่ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกและการศึกษาในอนาคต (2) ผู้บริหารควรพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการใช้สื่อนวัตกรรม ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน สนับสนุนให้ครูได้ทดลอง และพัฒนานวัตกรรม (3) ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะการสื่อสาร ทั้งการสื่อสารภายในและภายนอกองค์กร โดยใช้ภาษาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

คำสำคัญ: ทักษะการบริหารงาน; ผู้บริหารสถานศึกษา; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

Abstract

This research aims to 1) Study Administrative Skills in the 21st Century 2) compare the Administrative Skills in the 21st Century classified by variables such as school size and work experience, and 3) study the guidelines for developing the Administrative Skills in the 21st Century under Phatthalung Primary Educational Service Area Office 1.The sample used in the research consisted of school Administrative Skills in the 21st Century under Phatthalung Primary Educational Service Area Office 1. This study employed a mixed-methods research design, integrating both quantitative and qualitative approaches. The population consisted of 113 school administrators under Phatthalung Primary Educational Service Area Office 1 and administrators of Phatthalung Primary Educational Service Area Office 1. The quantitative sample included 71 school administrators selected through simple random sampling. The qualitative sample consisted of 3 administrators from Phatthalung Primary Educational Service Area Office 1, selected through purposive sampling. The research instruments were a questionnaire with a reliability coefficient of .985 and a semi-structured interview form. The statistical analyses used were mean, standard deviation, t-test, and F-test. The research findings revealed that: 1) Overall and in each specific area, opinions regarding the administrative skills of

school administrators were rated at a high level. 2) When classified by school size and work experience, the administrative skills of school administrators showed no statistically significant differences. 3) Regarding guidelines for developing the administrative skills of school administrators, the findings indicated that. (1) Administrators should continuously develop their analytical and creative thinking skills in order to think systematically and formulate strategies that keep pace with global changes and the future of education. (2) Administrators should enhance their knowledge, understanding, and skills in utilizing innovative instructional media to promote student learning, while encouraging teachers to experiment with and develop educational innovations. (3) Administrators should develop communication skills for both internal and external organizational communication, employing language appropriate to the target audience.

Keywords: Administrative Skills; School Administrators; Educational Service Area Office

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก ทำให้วิถีชีวิตมนุษย์เปลี่ยนไป จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนการบริหารการจัดการศึกษาที่ดี ส่งเสริมและเตรียมความพร้อมในการพัฒนามนุษย์ รวมไปถึงการศึกษาที่เริ่มปรับเปลี่ยนรูปแบบตลอดจนมีวิชาสาขาใหม่ๆ ที่น่าสนใจเกิดขึ้นมา เพื่อตอบสนองความต้องการและตอบโจทย์การใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 เพราะการศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนภาคส่วนอื่นๆ ให้มีความพร้อมในการเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงโดย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยกระบวนการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าของผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และองค์ความรู้สากล ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งพาตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ ผู้บริหารจะต้องปรับรูปแบบการทำงานให้ก้าวทันโลกยุคใหม่ โดยอาศัยการมีส่วนรวมของทุกภาคส่วนทั้งในองค์กรและนอกองค์กรให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์ ปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ปรับเนื้อหาตามหลักสูตร พัฒนาทักษะใหม่ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาคุณภาพทางการศึกษา รวมทั้งปรับบทบาทการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบ 3Rs 8Cs ประกอบด้วย 3Rs 1) อ่านออก Reading 2) เขียนได้ Riting 3) คิดเลขเป็น Arithemetics และ 8Cs ได้แก่ 1) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and innovation) 3) ทักษาด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ (Cross-cultural Understanding) 4) ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) 5) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communication, Information and Media Literacy) 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (Computing and ICT literacy) 7) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) 8) มีความเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1, 2568) ทักษะสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา หากขาดทักษะในการบริหารแล้วย่อมทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีองค์ประกอบทักษะการบริหารงานให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะการสื่อสาร ทักษะทางเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา (สุพัตรา ผลประสาท, 2566) มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิผล ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องวางแผน กำหนดเป้าหมายและทิศทางในการขับเคลื่อน มีการนำแนวทางการทำงานด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์และอาศัยเทคโนโลยีในการจัดการศึกษา มีความสามารถในการสื่อสารและบริหารคนให้เกิดความร่วมมือและรวมพลังได้อย่างรวดเร็ว ทันเวลา เพื่อให้การพัฒนาสถานศึกษาบรรลุถึงเป้าหมาย (สัตตบุษย์ โพธิรุท, 2564)

ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุมเป็นผู้นำที่วางแนวทางการปฏิบัติงานของบุคลากร เข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการบริหารจัดการเชิงรุก ยึดหลักการมีส่วนร่วม ปรับองค์กรให้เป็นองค์กรขนาดเล็กและมีโครงสร้างแนวราบ สร้างการมีหุ้นส่วน

ทางการศึกษา ดังนั้น ผู้นำองค์กรยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและบริหารองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่กำกับดูแลโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับชั้นประถมและชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา) จำนวน 86 โรงเรียน โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เป็นองค์กรแนวหน้า ผู้เรียนมีคุณภาพอย่างยั่งยืน” ซึ่งให้คำนิยามของวิสัยทัศน์ ดังนี้ 1) องค์กรแนวหน้า หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 บริหารจัดการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจและมีผลสำเร็จที่เกิดจากการบริหารจัดการที่สำคัญ 2) ผู้เรียนมีคุณภาพอย่างยั่งยืน หมายถึง ผู้เรียนมีคุณภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ คนดี: มีวินัย จิตอาสา ซื่อสัตย์, คนเก่ง : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นเป็นเลิศทางวิชาการ, มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21: 3Rs x 8Cs (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 1, 2568) ซึ่งการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะการบริหารจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เช่นเดียวกัน จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและกำหนดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามตัวแปร ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) เพื่อศึกษาทักษะการบริหารและเปรียบเทียบการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 113 โรง และผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ปีการศึกษา 2568 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1, 2568)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ปีการศึกษา 2568 ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (สุวิมล ติรกานันท์, 2557) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 71 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นตัวเลือกและมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยแบ่งเนื้อหาในแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียดขนาดของสถานศึกษา ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ระดับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวน 48 ข้อ แบ่งออกเป็น 6 ด้าน

1. ทักษะด้านการบริหารองค์กร	จำนวน	8	ข้อ
2. ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์	จำนวน	8	ข้อ
3. ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	จำนวน	8	ข้อ
4. ทักษะด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้	จำนวน	8	ข้อ
5. ทักษะการสื่อสาร	จำนวน	8	ข้อ
6. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	จำนวน	8	ข้อ

มีลักษณะเป็นคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ธ(Likert's Five Rating Scale) โดยกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง	อยู่ในระดับ มากที่สุด	มีน้ำหนักเท่ากับ	5 คะแนน
ระดับ 4 หมายถึง	อยู่ในระดับ มาก	มีน้ำหนักเท่ากับ	4 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง	อยู่ในระดับ ปานกลาง	มีน้ำหนักเท่ากับ	3 คะแนน
ระดับ 2 หมายถึง	อยู่ในระดับ น้อย	มีน้ำหนักเท่ากับ	2 คะแนน
ระดับ 1 หมายถึง	อยู่ในระดับ น้อยที่สุด	มีน้ำหนักเท่ากับ	1 คะแนน

4. การหาคุณภาพและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมด้านเนื้อหา ภาษาและความเหมาะสมทั่วไป นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้บริหารที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์เอลฟาของครอนบาค

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยใช้เกณฑ์การแปลความของคะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง อยู่ในระดับ มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง อยู่ในระดับ มาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง อยู่ในระดับ ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง อยู่ในระดับ น้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้วยการการทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One -Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe)

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหาร

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวน 3 คน ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยพิจารณาจากคุณสมบัติเป็นผู้อำนวยการหรือรักษาการแทน และรองผู้อำนวยการหรือรักษาการแทนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure-Interview Questions)

3. การสร้างเครื่องมือ โดยนำประเด็นปัญหาสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มาสร้างข้อคำถามสำหรับใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละด้านให้สอดคล้องกับบริบทของการบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร จำนวน 3 คน มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงาน

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีผลการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	$\bar{x}$	SD	ระดับ	อันดับที่
1. ทักษะด้านการบริหารองค์กร	4.36	0.62	มาก	2
2. ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์	4.15	0.61	มาก	6
3. ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.28	0.60	มาก	3
4. ทักษะด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้	4.20	0.71	มาก	5
5. ทักษะการสื่อสาร	4.42	0.59	มาก	1
6. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	4.25	0.56	มาก	4
รวม	4.31	0.52	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา มีผลการวิจัยดังตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาขนาดของสถานศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร ขนาดเล็ก ขนาดกลาง สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

(n=71)

ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ขนาดของสถานศึกษา ขนาดเล็ก n=37		ขนาดกลาง (n=34)		t	Sig
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
1. ทักษะด้านการบริหารองค์กร	4.28	0.60	4.44	0.65	1.07	0.991
2. ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์	4.15	0.56	4.16	0.60	0.09	0.177
3. ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.23	0.53	4.34	0.66	0.76	0.235
4. ทักษะด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้	4.19	0.76	4.22	0.64	0.19	0.502
5. ทักษะการสื่อสาร	4.36	0.62	4.49	0.56	0.76	0.689
6. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	4.22	0.51	4.28	0.62	0.14	0.136
รวม	4.26	0.52	4.37	0.53	0.89	0.865

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

(n=71)

ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี (n=5)		5 - 10 ปี (n=33)		สูงกว่า 10 ปี (n=33)	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
1.ทักษะด้านการบริหารองค์กร	4.40	0.42	4.33	0.62	4.38	0.660
2.ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์	4.00	0.35	4.17	0.68	4.17	0.570
3. ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.30	0.45	4.26	0.64	4.30	0.580
4. ทักษะด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้	4.20	0.27	4.14	0.79	4.27	0.670
5. ทักษะการสื่อสาร	4.20	0.45	4.32	0.65	4.56	0.530
6. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	4.20	0.45	4.20	0.60	4.30	0.540

รวม	4.30	0.45	4.26	0.57	4.36	0.520

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีดังนี้ การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการบริหาร และการพัฒนาทักษะการสื่อสารร่วมกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า ต้องหาแนวทางพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์เพราะมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 4.15)

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยของพัฒนพงษ์ แสงพันธ์ ที่ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน (พัฒนพงษ์ แสงพันธ์, 2566) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา ผลประสาท ได้ศึกษาทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน (สุพัตรา ผลประสาท, 2566) จากงานวิจัยที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการบริหารงานในระดับมากส่งผลดีต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะว่าเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานประจำวัน อีกทั้งกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่ได้กำหนดมาตรฐานการบริหารงานที่เน้นความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับทักษะเหล่านี้

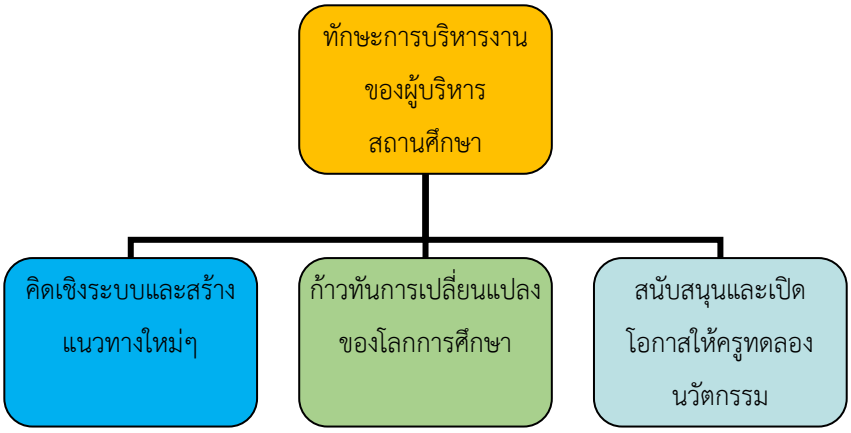
2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกรรยา อังคุระษี เรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามประสบการณ์ภาพรวมไม่แตกต่างกัน (สุกรรยา อังคุระษี, 2565) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวัฒน์ กู้เกียรติกาญจน์ และวิชิต แสงสว่าง ได้ศึกษาวิจัยเรื่องทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามประสบการณ์ใน

ภาพรวมรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน (สุวัฒน์ กู้เกียรติกาญจน์ และวิชิต แสงสว่าง, 2564) จากงานวิจัยที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่มีผลต่อทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันต่างก็มีแนวทางการบริหารโรงเรียนที่ถูกกำหนดโดยมาตรฐานการบริหารการศึกษาเดียวกัน ทำให้ผู้บริหารทุกโรงเรียนต้องพัฒนาทักษะหลัก ที่คล้ายคลึงกัน อีกทั้ง การอบรม การประเมินผล และการพัฒนาวิชาชีพก็เป็นไปในทางเดียวกัน

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยคะแนนน้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ มงคลเสถียร ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังมีจุดอ่อนในด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์และควรได้รับการพัฒนาอย่างมีระบบ (พรทิพย์ มงคลเสถียร, 2563) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Trilling & Fadel ที่ชี้ให้เห็นว่าทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์เป็นหัวใจสำคัญที่ผู้บริหารควรมี ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้บริหาร จำนวน 3 ท่าน ได้เสนอแนวทางว่า ควรเริ่มจากการส่งเสริมการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารต้นแบบ ทดลองแนวคิดใหม่ๆ โดยไม่กลัวความล้มเหลว (Trilling & Fadel, 2009) จากงานวิจัยและแนวคิดที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแม้จะมีความสามารถในด้านการจัดการ การสื่อสาร และการบริหารองค์กร แต่ยังขาดความเชี่ยวชาญในการใช้กระบวนการคิดเชิงลึก และการสร้างสรรค์แนวทางใหม่ๆ ซึ่งสามารถพัฒนาได้โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะด้านนี้ ในรูปแบบที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการอบรม หรือจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

จากภาพอธิบายได้ว่า ผู้บริหารควรมีการพัฒนาทักษะการบริหารงาน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการคิด การทันต่อการเปลี่ยนแปลง หรือการสนับสนุนและให้โอกาสครูทดลองนวัตกรรมอย่างเต็มที่

บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และทักษะนี้ถือเป็นรากฐานที่เด่นชัดที่สุด เพราะเป็นแกนกลางที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถมองปัญหาอย่างรอบด้าน ประเมินข้อมูลเชิงลึก ตัดสินใจบนพื้นฐานเหตุผล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องหาแนวทางในการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือจัดเวทีสัมมนา ส่วนขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่มีผลต่อทักษะการบริหารงาน เพราะแนวทางการบริหารถูกกำหนดโดยมาตรฐานการบริหารการศึกษาเดียวกันจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการคิดเชิงสร้างสรรค์ โดยการเข้าร่วมอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหารและครูจากโรงเรียนอื่นๆ รวมทั้งการส่งเสริมการใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ในการแก้ปัญหาและพัฒนา

2. ผู้บริหารควรพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการใช้สื่อนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งควรสร้างบรรยากาศการทำงานที่เปิดโอกาสให้ครูได้ทดลองนวัตกรรมการเรียนการสอน และมีระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมภายในโรงเรียน

3. ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการสื่อสารภายในองค์กรและภายนอกองค์กร โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความชัดเจน และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน และสร้างบรรยากาศการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมพื้นที่และบริบทที่หลากหลายมาก เช่น สังกัดเขตพื้นที่อื่น หรือสถานศึกษาต่างระดับ เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยและเพิ่มความน่าเชื่อถือ

2. ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างผู้บริหารในพื้นที่ในเมืองกับชนบทเพื่อดูความแตกต่างด้านทักษะการบริหารงานที่ได้รับอิทธิพลจากบริบททางสังคม วัฒนธรรม และทรัพยากร

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7).* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พรทิพย์ มงคลเสถียร. (2563). การพัฒนาตัวปงชี้ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 3. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตอุตรดิตถ์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา*: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

พัฒนพงษ์ แสงพันธ์. (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น.*วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา.* มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1. (2568). *ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา สพป. พัทลุง เขต 1.* https://www.phatthalungl.go.th/

สัตตบุษย์ โพธิรุท. (2564). ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา.* มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุกรรยา อังคุระษี. (2565). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

สุพัตรา ผลประสาท. (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุวัฒน์ กู้เกียรติกาญจน์ และวิชิต แสงสว่าง. (2564). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(3)*: 68-80.

สุวิมล ติรกานันท์. (2557). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ.* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.